

Schillerjeve pesmi v prevodih J. V. Koseskega v ljubljanskih Kmetijskih in rokodelskih novicah (1844–1847)

Lojze
Krakar

Ob koncu 18. in v prvi polovici 19. stoletja je bil Schiller tudi v Sloveniji bolj znan kot Goethe – in to ne samo pri nemškem delu prebivalstva, ampak tudi pri slovenskih izobražencih. O tem govori že število predstav njegovih del v nemškem gledališču v Ljubljani, in tudi prevodi njegovih pesmi v slovenščino.

V nemškem gledališču v Ljubljani, kjer so nastopale razne nemške gledališke skupine, ni – po Radiczevih ugotovitvah¹ – od konca 18. stoletja (1791) do prelomnega leta 1848 noben pomembnejši nemški ali nenemški dramatik doživel toliko predstav kot Schiller. V Ljubljani so v tem časovnem obdobju igrali skoraj vsa pomembnejša Schillerjeva dela – in to naslednja (naslovi naj ostanejo nemški: L. K.): Die Räuber (1791/92, 1800, 1815, 1817, 1820, 1825, 1827/28, 1833, 1835, 1846, 1847), Kabale und Liebe (1801, 1815, 1819, 1822, 1825, 1827, 1835, 1842, 1846), Fiesco (1804, 1815), Die Jungfrau von Orleans (1803, 1819, 1826, 1828, 1847), Die Braut von Messina (1805, 1824), Don Carlos (1818, 1826), Maria Stuart (1819, 1824, 1829, 1842, 1846), Wilhelm Tell (1826, 1835, 1847) in Wallenstein (1847). Prva najpomembnejša prevajalca sta bila J. N. Primic, ki je tudi – po Kidriču² – prvi prevedel nekaj odlomkov Schillerjeve Pesmi o zvonu, pa pesnik Urban Jarnik, ki je prevedel Schillerjevo pesem Der Gang nach dem Eisenhammer in objavil prevod leta 1814 v svoji knjigi Zber lepih ukov. Jarnik je prevedel tudi pesem Der Graf von Habsburg in jo tiskal leta 1821 v reviji Kärntnerische Zeitschrift. Dalje sta v četrtem zvezku Kranjske Čbelice³ izšla prevoda Schillerjevih pesmi: Die Sehnsucht, ki jo je prevedel Jernej Levičnik – in prevod pesmi Der Jüngling am Bache (prevajalec Tušek). Duhovnik Levičnik je na Prešernovo pobudo v štiridesetih letih 19. stoletja prevedel tudi Schillerjevo dramo Devica Orleanska.⁴ Schillerja je poskušal prevajati še Stanko Vraz, ki je v letih 1834/35 v Grazu načrtoval almanah pesniških prevodov iz raznih jezikov. V njegovi slovenski zapuščini se je ohranilo le nekaj prevodov iz Schillerja.⁵ Med pomembnejšimi slovenskimi prevajalci Schillerja je treba omeniti A. M. Slomška, ki je že leta 1827 prevedel Schillerjevo Pesem o zvonu, tiskal pa jo je šele leta 1847 v svojih Drobtinicah – in Košarja, ki je leta 1831 prevedel isto pesem, tiskal pa je ni. Poleg tega je Košar prevedel še nekaj drugih Schillerjevih

¹ Peter von Radicz, Schiller auf der deutschen Bühnen von Laibach, Ljubljana 1905

² France Kidrič, Korespodenca Janeza Nepomuka Primica (1808–1813), Ljubljana 1934, str. 187

³ Kranjska Čbelica IV, Ljubljana 1833, str. 37

⁴ Zgodovina slovenskega slovstva II, Ljubljana 1959, str. 71

⁵ Stanko Vraz, Slovenska djela, priredio Anton Slodnjak, Zagreb 1952, str. 166

pesmi. Košarjev prevod Schillerjeve Pesmi o zvonu je bil že tretji poskus, da bi to pesem dobro prevedli v naš jezik. Šele v štiridesetih letih se je to posrečilo takrat najzvestejšemu Schillerjevemu učencu pri nas, Jovanu Veselu Koseskemu (1798–1884).

Koseskega prevodi Schillerjevih pesmi, objavljeni v predmarčni dobi v Novicah, se namreč organsko vraščajo v njegov takratni pesniški, prevajalski in s tem tudi v njegov narodno prosvetni opus. Pripomogli so k širjenju slovenske narodnostne zavesti, dokler ni prišlo do znanih zunanjih dogodkov v prelomnem letu 1848.⁶

Koseski je cenil Schillerja že od mladosti dalje, ko je še pesnil v nemščini in – po Levstiku – do vratu tičal v Schillerju.⁷ Več Schillerjevih pesmi je znal Koseski na pamet in Levstik je ugotovil Schillerjev vpliv v več njegovih mladostnih pesmih.⁸ Po Levstikovem mnenju spominja začetek nemške pesmi Koseskega z naslovom Erasmus Lueger, eine Romanze, na Schillerjevo balado Hero und Leander. Tudi v Koseskega pesmi Kurth von Roseck, eine Ballade, je – po Levstiku – najti Schillerjev patos.⁹ Enako vidi Levstik v Koseskega pesmi Die Tanne auf Rauheneck enega samega Schillerja.¹⁰ Zato je tudi razumljivo, da si je Koseski, ki je dolgo molčal kot slovenski pesniki in nastopil spet v štiridesetih letih, izbral za prevajanje predvsem Schillerjeve pesmi. Tako so imeli ti prevodi Koseskega – ob njegovih slovenskih pesmih, objavljenih v Novicah – poleg literarnega tudi budniški namen in pomen.

Koseski je bil več let (preden je med leti 1844 in 1852 hudo zbolel in za dalj časa utihnil) najbolj plodovit in priznan pesnik v Novicah. V metrično dovršenih verzih je pisal budnice, religiozne refleksije in hvalospeve. Opeval je avtohtonost Slovencev, njihovo ljubezen do svobode in državljansko zvestobo cesarstvu. Želel je pokazati – po Rutarju¹¹ –, da Slovenci bivajo tukaj že od pradavnih časov in da so se Nemci razširili med njimi šele pozneje. S svojimi donečimi pesmimi je navduševal ljudi – in tako ni nič čudnega, če so mu prijatelji rekli »slovenski Schiller«.

Z romantičnimi verzji, pisanimi za recitatorje, je znal v predmarčnem času pritegniti množice, čeprav je v svojih (tolikokrat skritiziranih!) pesmih pogosto mešal stare slovenske izraze z novotvorbami in napačna zgodovinska dejstva s sodobnim navdušenjem. Četudi je bil res daleč od Prešernovih pesmi, je včasih očaral bralce Novic, da so ga sprejemali z navdušenjem,

⁶ Simon Rutar, Ivan Vesel-Koseski, Dunajski zvon 1879, str. 974.

⁷ Fran Levstik, Zgodovina slovenskega slovstva, Ljubljanski zvon 1881, str. 502

⁸ Laibacher Wochenblatt 1818, str. 18, 19 in 20

⁹ Laibacher Wochenblatt 1818, str. 31. Kot primer navedimo 12 verzov:

Durch Regen und Sturm mit flammendem Blick

Ritt Kurth auf dem schäumendem Rappen,

Es folgen die Wälder, die Berge zurück: –

Nach sprengen die keuchenden Knappen.

Sein Schloss erreicht er in tobender Wuth,

Und stürmt durch die einsamen Hallen,

Es waltet, es siedet sein kochendes Blut

Und Flüche den Lippen entfallen:

»Ein Weib mich zu hōnen? – Verderben und Tod!

Ha Dirne, den Stolz will ich beugen!

Und wenn zu versinken der Erdball droht,

Wenn Todte den Grüften entsteigen!«

¹⁰ Der Aufmerksame, Graz 1820, str. 51

¹¹ Simon Rutar, Ivan Vesel-Koseski, Dunajski zvon 1879, str. 275

predvsem pa njegove poslanice in hvalnice. Te »objektivne« pesmi naj bi bile nekakšna protiutež Prešernovi »subjektivni« liriki. Nihče ne more danes zanesljivo reči, da je hotel Koseski za vsako ceno postati Prešernov tekmeč, toda okoliščine so mu bile naklonjene in za sabo je potegnil tudi vrsto epigonov, ki so se podpisovali s psevdonimi na -ski in -ški (kakor Koseski iz Kosez).

Toda kot sta bila takrat zanos in vzpon Koseskega – ki je sicer osebno bolj skromen pri ocenjevanju svojih del – velika, tako je bil pozneje hud tudi padec, ki ga je moral sam preboleti še za življenje. Fran Levstik, njegov takrat najbolj piker nasprotnik, mu je izrekel vse mogoče v svoji kritiki Kleinmayerjeve literarne zgodovine. Levstik niti ni toliko želel razveljaviti neke prehodne zgodovine, ampak bolj spodnesti Koseskega. Podobno so s Koseskim pozneje počeli tudi drugi, ampak tega ni potrebno naštevati, saj Koseski skoraj do današnjih dni velja za šolski primer slabega pesnika, čeprav ne ravno po pravici.

Zato se sodobni slovenski literarni raziskovalec ne more zadovoljiti samo z bolj ali manj črnim in belim slikanjem takratnega slovenskega literarnega dogajanja: pri Koseskem je treba videti še tisto, kar je vsaj podobno pesniškemu in je bilo doslej premalo raziskano. To ga namreč postavlja v nekoliko drugačno luč. Spregovoriti je treba torej o pozitivnih straneh njegovega pisanja, predvsem pesniškega prevajanja.

Takšen poskus naj bi bila ocena prevodov Schillerjevih pesmi, ki jih je Koseski objavljval v Novicah v letih, navedenih v naslovu (v letu 1848 ni izšel v Novicah noben prevod iz Schillerja, ki bi ga bil podpisal Koseski). Iz nekaterih odlomkov teh prevodov je videti, kako se je Koseskemu tu in tam posrečilo, da je za bogat Schillerjev besedni zaklad našel v slovenščini ustrezne besede. Pri tem moramo imeti pred očmi še nekaj stvari. Prvič: preden je Koseski začel sloveniti Schillerja, je bil ta nemški avtor znan le tistim našim izobražencem, ki so ga brali v nemščini. Drugim ga je približal šele Koseski. Drugič: že izbor pesmi, ki jih je prevajal Koseski, kaže, da je želel prevajalec pokazati bralcem Novic predvsem etično-vzgojno stran Schillerja, kar je bilo pisano na kožo tudi času. In tretjič: prevajalec je dodajal prevodom opombe in pojasnila, ki so bila bralcem Novic nekakšen napotek za branje in razumevanje dogajanja v pesmih, s tem pa je prevajalec prispeval tudi k literarni razgledanosti bralcev.

Med leti 1844 in 1847 je Koseski objavil v Novicah osem prevodov Schillerjevih pesmi. Najprej je prevedel balado *Der Graf von Habsburg* (Grof Habsburški).¹² Napisal je kratko spremno besedo in prevod posvetil cesarju Ferdinandu. Povedati je hotel, kako čudovito vodi božja previdnost človeka skozi življenje in mu v njem določa mesto, kakor je vodila srčna dobrota grofa Habsburškega k cesarski časti. Ta prevod je v ozki zvezi z znano pozdravno pesmijo Koseskega, posvečeno cesarju Ferdinandu I. Pesem je izšla v dveh številkah Novic pred Ferdinandovim prihodom v Ljubljano. In kakor je v Schillerjevi pesmi pevec opeval svojega vladarja, tako je hotel tudi Koseski slaviti svojega. Svečan Schillerjev jezik v izvorniku te pesmi ustreza jeziku Koseskega v prepesnitvi. Kot primer vzemimo prvo kitico iz Schillerjeve pesmi *Der Graf von Habsburg* in jo primerjajmo s prevodom Koseskega.

¹² Novice 1844, str. 38

Koseski:

V Porečju, s cesarsko svitlostjo obdan,
v dvorani starinsko sloveči,
gròf Rudolf sedi za cesarja izbran,
kraljevo vozilo deržeči.
Starosta Narenski prinaša jedi
možečega vina Čeh mu deli,
volitelov sedem se stavi,
kot solncu okoli truma zvezdá,
na levo, na desno vladarju svetá,
da službe dolžnosti opravi.

Schiller:

Zu Aachen in seiner Kaiserpracht
im altertümlichen Saale,
saß König Rudolfs heilige Macht
beim festlichen Krönungsmahle.
Die Speisen trug der Pfalzgraf des Rheins,
es schenkte der Böhme des perlenden Weins,
und alle die Wähler, die sieben,
wie der Sterne Chor um die Sonne sich stellt,
umstanden geschäftig den Herrscher der Welt,
die Würde des Amtes zu üben.

Temu prevodu sta sledili v Novicah 1845 dve Schillerjevi pesmi v prevodih Koseskega: *Der Gang nach dem Eisenhammer*¹³ in *Der Taucher*.¹⁴ Prvi pesmi, ki jo je bil že prej v slovenščino prevedel Jarnik, je dal Koseski naslov *V jamo pade*, kdor jo drugimu koplje, prevod pa je podnaslovil še s *Hoja na plavž*. Namen Koseskega je razviden že v naslovu: delovati vzgojno. V opombi pa lahko preberemo, da je ta motiv sicer mogoče večkrat najti v italijanskih, francoskih in nemških knjigah, da pa je prevajalec izbral in prevedel prav to Schillerjevo pesem, ker da je slavni pesnik Friedrich Schiller to snov najlepše obdelal. Pesem je izšla v dveh številkah *Novic*¹⁵ na uvodnem mestu, to pa je dalo prevodu še poseben poudarek. Prevod se je Koseskemu prav tako posrečil in »koseščine« je v njem malo. Kot primer preberimo 27. kitico:

Koseski:

Ker, ne zamerite, gredé
od vas poprej, gospó
sim prašal, kakor hlapcu gré,
če kaj mi ukažejo.
Po volji njih sim k maši šel,
kar sam že v mislih sim imel,
in štir sim molil Očenaše
za njih zveličanje in vaše.

¹³ Novice 1845, str. 29 in 30

¹⁴ Novice 1845, str. 50

¹⁵ Novice si niso mogle dovoliti, da bi bile na štirih straneh tiskale daljše epske pesnitve, zato je tudi več prevodov Koseskega (kakor Prešernov Krst pri Savici) izšlo v nekaj številkah.

Schiller:
 Denn als von Eurem Angesicht
 ich heute ging, verzeiht,
 da fragt ich erst nach meiner Pflicht,
 bei der, die mir gebeut.
 Die Messe, Herr, befahl sie mir
 zu hören; gern gehorcht' ich ihr
 und sprach der Rosenkränze viere
 für Euer Heil und für das ihre.

Drugi prevod iz tega leta (Schillerjeva pesem *Der Taucher*), ki mu je dal Koseski čuden naslov *Vodostop*, potrebuje komentar. Prevajalčev namen je bila vsebina pesmi, ki pripoveduje o mladeniču, obsedenem od želje, da najde, česar ni, vendar se mora človek zadovoljiti s tem, kar ima. Prevod in izbor se ne zdita posrečena, a nauk je bil po svoje pač pogodu Novicam.

Največ prevodov iz Schillerja je objavil Koseski v Novicah v letu 1846. Na prvem mestu je znana Schillerjeva Pesem o zvonu.¹⁶ Zvonjenje je bilo že od davnih časov blizu slovenskemu kmečkemu življu, Koseskemu pa so občutki kmeta pomenili nekakšno nasprotje meščanskemu življenju. Prevod te pesmi je – kot je ugotovil že Levstik¹⁷ poleg prepeva *Device Orleanske* in *Mesinske neveste* eden najboljših med prevodi Koseskega. Poleg tega je to najboljši dotakratni prevod te pesmi v slovenščino sploh, čeravno se Koseski ni vedno držal bogatega jezikovnega gradiva izvirnika in tudi ne vsebine abstraktnega Schillerjevega besedišča, kajti slovenščina takrat še ni imela dovolj ustreznega filozofskega in strokovnega besednjaka. Kot je Koseski povedal v kratkem spremnem članku, je prevedel to pesem zato, ker spominja na prelepe zvoke in zveni tako neizgovorljivo lepó, da je v celotni zahodni Evropi težko najti nekaj podobno liričnega. Zvonjenje naj bi bilo – po njegovem – pobuda, da se človek poglobi vase in preiščuje. Dalje pravi prevajalec o nastanku te pesmi, da jo je Schiller napisal v strašnem času, v vrtincu francoske revolucije: več lepih misli v tej pesmi, posebno proti koncu, naj bi bilo naperjenih proti zablodam časa, v katerem je nastala.

Kot primer za vsebinsko natančno in jezikovno čisto mesto v prepesnitvi Koseskega naj navedemo prevod 29. do 36. verza, potem pa še iste verze v izvorniku.

Koseski:
 Kar dela v jami zdaj globoko
 s pomočjo ognja rok oblast,
 bo pričevalo gor visoko
 v zvoniku cerkve našo čast.
 Dočakalo bo pozne čase,
 veliko ganilo ljudi,
 bo tugi dalo britke glase,
 in klicalo k pobožnosti.

¹⁶ Novice 1846, št. 10, 11 in 12

¹⁷ Fran Levstik, *Zgodovina slovenskega slovstva*, Ljubljanski zvon 1881, str. 508 in 570

Schiller:

Was in des Dammes tiefer Grube
die Hand mit Feuers Hülfe baut,
hoch auf des Turmes Glockenstube,
da wird es von uns zeugen laut.
Noch dauern wird's in späten Tagen
und rühren vieler Menschen Ohr
und wird mit dem Betrübten klagen
und stimmen zu der Andacht Chor.

Prav v prevodu te pesmi je našel purist Levstik, ki je zaradi narodnostnih in političnih idej zavračal skoraj vse, kar ni bilo v skladu z njegovimi pogledi na sodobnost, bodisi v umetniškem ali političnem pogledu, celo vrsto jezikovnih pregreh.¹⁸ Na primer: da je beseda razmotriti neslovenska (to je držalo, čeprav se je danes razpasla), da je dlan ženskega spola (pri Koseskem je moškega), da je mnogo izrazov nerazumljivih itd. Vendar je bil Levstik tu pa tam tudi malenkosten in je hotel imeti na primer za slovensko besedo smrekovina besedo jelovina in je Koseskega obravnaval s svojega osebnega stališča in na podlagi lastnih (včasih tudi ponesrečenih) jezikovnih raziskav.

Prevodu Pesmi o zvonu je sledila v Novicah Schillerjeva pesem *Der Kampf mit dem Drachen* (v »kosesčini« ima naslov *Boj z drakonom*).¹⁹ Tudi pri tem prevodu je potrebno imeti pred očmi povezujočo nit: ta namreč vodi iz zgodovinskega ozadja izvirnika v takratni čas in k prevajalčevemu namenu, da bi pokazal krščansko poslušnost in jo postavil proti grobi samovolji človeškega srca, kar naj bi bilo hujše kot opisani zmaj. Pesem je prevedel Koseski metrično točno in na spodaj navedenih (in tem podobnih) mestih dokazal, da je tudi to eden njegovih dobrih prevodov iz Schillerja.

Koseski:

Stermé pogleda ljudstvo zdaj
na viteza, in zdaj na zmaja.

*

Dans tretji dan je zasijal,
kar sim zapustil barke krilo,
počitka skor si nisim dal,
dokler ni vse storjeno bilo.

Tu stanoval je zmaj strašan,
na rop čakaje noč in dan.

Schiller:

Und alles blickt verwundert bald
den Ritter an und bald den Drachen.

*

Der dritte Morgen ist es nun,
daß mir's gelungen, hier zu landen;

¹⁸ Fran Levstik, *Zbrano delo* (Načrti za kritiko Koseskega), Ljubljana 1956, str. 136 do 199

¹⁹ *Novice* 1846, št. 17, 18 in 19

den Gliedern gönnt' ich kaum zu ruh'n,
bis ich das große Werk bestanden.

Hier haüsete der Wurm und lag,
den Raub erspähend, Nacht und Tag.

Pri naslednjem prevodu iz Schillerja (*Der Handschuh*, po slovensko Rokavica) prevajalec ni podpisal avtorja izvirnika, ampak je pod prevod napisal samó »Aus dem Deutschen« in dopisal J. Koseski.²⁰ Pesem nima komentarja, saj ga ne potrebuje. Koseski je najbrž zamolčal avtorja zato, ker se mu je to zdelo za bralce Kmetijskih in rokodelskih novic nepotrebno. Kmetje in rokodelci niso (razen nekaterih) poznali Schillerjevih pesmi in jim vsebina, kjer Schiller hvali viteško junaštvo, ne bi pomenila ničesar. Prevod ima tudi nekatera dobra mesta. Vzemimo en primer.

Koseski:
... Zehaje grivo
potrese sivo,
ter ude stegne,
na tla se vlegne.

Schiller:
... Mit langem Gähnen
und schüttelt die Mähnen
und streckt die Glieder
und legt sich nieder.

Toda takšni prevodi Schillerjevih verzov, kot smo jih doslej izbrali in navedli, niso edini. Če vzamemo še en prevod Koseskega iz Novic (1846), in sicer prevod pesmi, v kateri Schiller hvali ženske in njihov delež v življenju, dobimo potrditev za oceno večine doslej navedenih verzov: prevodi Koseskega so dokaj zvesti izvirniku in ponekod skoraj še zdaj sprejemljivi. Vendar s tem še ni povedano vse, kar je Koseski – nedvomno s prizadevanjem, ki je potrebno prevajalcu – dodal tedanji slovenski prevajalski postvarjalnosti. Iz zgoraj omenjene pesmi naj bo tu dodana ena kitica.

Koseski:
Vražno moža je hotenje,
z razmetavno silo vrè
trinog divji skoz življenje
brez prevdarka semtertje.
Kar napravi, spet razdjava,
nikdar želj ne spi prepír,
nikdar, kakor hidre glava
zmir odpada, rase zmir.

²⁰ V primerih, ko Koseski ni navedel avtorja, ampak se je pod delo sam podpisal, dvomimo, ali je bila to samó malomarnost ali plagiat. Verjetno gre pri Schillerju za prvo, saj je pri drugih prevodih Schillerjevih del naveden pravi avtor. Prim. Novice 1846, št. 20 (Vrednost žen)

Schiller:
 Feindlich ist des Mannes Streben,
 mit zermalmender Gewalt
 geht der wilde durch das Leben,
 ohne Rast und Aufenthalt.
 Was er schuf, zerstört er wieder,
 nimmer ruht der Wünsche Streit,
 nimmer, wie das Haupt der Hyder
 ewig fällt und sich erneut.

Vendar je Koseski še več hudih besed – kakor za prevod Pesmi o zvonu – slišal od Levstika za prevod Schillerjeve pesmi, ki ima naslov Die Kraniche von Ibikus (Ibikovi žerjavi). To je v navedenem obdobju tudi zadnji prevod Koseskega iz Schillerjeve poezije in je izšel v Novicah leta 1847.²¹ Levstik je rekel pesnjenju in prevajanju Koseskega kastriranje besed. Toda to se je nanašalo tu le na eno kitico iz prevoda pesmi, zaradi tega pa je Levstik odklonil prevod v celoti in – kot vemo – Koseskega splot. Naj nam bo dovoljeno, da še iz prevoda te pesmi izberemo nekaj verzov in jih soočimo s Schillerjevimi.

Koseski:
 In kjer na glavah po navadi
 ljudem prijazni kodri so,
 serdite kače, divji gadi
 trebuha strup napenjajo.

*

Sukáje v krogu se ostudno
 zakrožijo popevko čudno,
 ki serce zgrabi grešnika,
 v žareče spone vkuje ga.

Schiller:
 Und wo die Haare lieblich flattern,
 um Menschenstirnen freundlich wehn,
 da sieht man Schlangen hier und Nattern
 die giftgeschwollen Bäuche blähn.

*

Und schauerlich gedreht im Kreise
 beginnen sie des Hymnus Weise,
 der durch das Herz zerreißend dringt,
 die Bande um den Sünder schlingt,

Danes, po več kot stoštiridesetih letih razvoja slovenskega knjižnega jezika in slovenske pesniške poustvarjalnosti (prevajalske veščine) je težko s sodobnimi merili meriti nekdanje in sedanje prevode. Za Schillerjevo visoko razvito nemščino takrat skoraj ni bilo mogoče v slovenskem besedišču najti ustreznih slovenskih izrazov. Najpomembnejšemu slovenskemu

²¹ Novice 1847, št. 49 in 50

prevajalcu Schillerjevih del pred marčnimi dogodki leta 1848 moramo priznati vsaj napor, če že ne večjih poustvarjalnih uspehov. J. V. Koseski je v svojih srečnih letih našel med slovenskimi bralci več odmeva kakor Prešeren in, je pomenil vsaj v času, ki je bil navdušen za hrupno slovanstvo, nekakšnega vseslovanskega pesnika kot protipol za kranjskega Prešerna. Seveda je Koseski uspeval tudi zaradi prevodov svojega vzornika in učitelja Schillerja, saj je želel z njim pokazati, kaj zmore. Pred marcem 1848, ko se je mladi rod navduševal za schillerjansko svobodoljubje, so k razvnanju duhov dodali svoj delež še prevodi Koseskega, kar je bila najbrž takrat tudi njegova glavna zasluga.

Koseski je prevedel še več Schillerjevega, kot je tu navedeno. Predvsem sta to dva prevoda Schillerjevih dram: Mesinska nevesta in Devica Orleanska,²² ki pa nista prišla na oder. Koseski je pozneje prevedel še več Schillerjevih pesmi, ki tu prav tako niso obravnavane.²³

Tako si je ta literarni samohodec, po poklicu finančni uradnik v Trstu, daleč od osrednjega slovenskega literarnega dogajanja, prizadeval, da bi bil s svojimi zastarelimi predstavami o knjižnem jeziku v slovenščini povedal, kar ga je pri Schillerju miselno in čustveno zaposlovalo.

Da bi imeli pred očmi kolikor toliko popolno podobo J. V. Koseskega kot pesnika, prevajalca in človeka, bi bilo vsekakor potrebno prebrati in analizirati njegovo celotno delo in korespondenco. Ker tega tu ni mogoče storiti, preberimo za konec vsaj nekaj iz uvoda v korespondenco med Bleiweisom in Koseskim.²⁴

»Ne smemo pa spregledati, da je mogel biti Koseski tudi skromen v presojanju samega sebe ne šele v starosti, ampak tudi v štiridesetih in petdesetih letih 19. stoletja, ko so ga hrupno slavili. O sebi in o svoji pesniški moči je dal nekaj skromnih izjav. Imenoval je na primer svoje stihe ‚verzke‘ (gl. 2. pismo), kritično je ocenil svoj sonet Potazba, obenem pa s spoštovanjem govoril o Prešernu in imenoval njegove sonete ‚čudovite in po vsej pravici občudovane‘ (gl. 10. pismo). Odkrito je razložil svoje skrbi in priznal svojo prevajalsko nemoč pred vrhunskimi literarnimi teksti (gl. 12. pismo), zavračal je svojo pesniško slavo (gl. 13. pismo) ter imenoval čas med leti 1848 in 1851 dobo svojih zmot in napovedal mladim, da bodo gotovo daleč prekosili njegovo generacijo (gl. 22. pismo). Vsaj v gornjem je imel Koseski prav – in to tudi vsaj deloma razsvetljuje sivino, v katero ga je zavila slovenska literarna zgodovina. Svetli trenutki v njegovem pesnikovanju so bila prav njegova malodušja. V njih je postal Koseski popustljiv in človeško skromen, toda kmalu spet ob slavi, ki so mu jo izkazovali njegovi častitelji, naiven v veri v svojo veličino in v svoj prav. Večkrat je bil z Bleiweisom prijazen, pa spet – kot bi se nenadoma zavedel svoje vloge v Bleiweisovi literarni politiki in svoje nemoči, da bi se je rešil – v pisnih osoren in jezen. V Trstu se je osamljen vse bolj zapletal v svoja trmasta filološka načela in čas se je zanj kot pesnika ustavil v štiridesetih in v začetku petdesetih let 19. stoletja. Njegove pesmi iz teh let, posebno nekaj odlomkov iz njegovih prevodov, kažejo, da ni bil brez darú, njegova pisma pa, da je bila njegova pesniška usoda pravzaprav tragična«.

²² Razne dela pesniške in igrokazne Jovana Vesela-Koseskiga, Ljubljana 1870, str. 561 do 690

²³ Raznim delom pesniškim in igrokaznim Jovana Vesela-Koseskiga dodatek, Ljubljana 1879, str. 8, 9, 10, 11 do 13, 14 do 17, 18 do 23, 24, 25, 26, 27, 29 do 31, 32, 33, 34 do 45

²⁴ Lojze Krakar, Prepletanja, Ljubljana 1978, str. 24 do 25